

Nordbygdene Bondegårdsbarnehage

ÅRSPLAN 2023-2025

med progresjonsplaner for formål og innhold.
Periodeplaner kommer i tillegg.

Innholdsfortegnelse:

INNLEDNING	3
En god hverdag for barna	3
Litt om barnehage vår.....	4
Hovedmålsetning	4
Bruk av naturen som lekeplass	5
Tid til lek	6
Bærekraftig utvikling	6
Stell av dyr og planter	7
Barns trivsel – de voksnes ansvar	8
Livsmestring og helse	9
Progresjon.....	9
BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD	10
Omsorg.....	10
Lek	12
Danning	14
Læring	16
VENNSKAP OG FELLESSKAP	18
KOMMUNIKASJON OG SPRÅK	20
MEDVIRKNING	22
FORELDRESAMARBEID	23
OVERGANGER	24
SOLGJENGEN.....	26
ÅRSHJUL (for bhg året 2024-2025).....	27
FAGOMRÅDENE	28
Vedlegg	29

GODKJENT AV samarbeidsutvalget

Dato: 06.10.23 signatur: Linda Beate Sjørdal Peters (leder i SU)

INNLEDNING

Årsplanen er skrevet ut fra de retningslinjer som Lov om barnehager, Rammeplan for barnehagen og eiers forventning til barnehagen til enhver tid er gjeldene. Den gir foreldre og andre interesserte informasjon og innsyn i barnehagens pedagogiske arbeid og fungerer som et arbeidsredskap for personalet. Årsplanen gir viktig informasjon om barnehagens mål, pedagogiske innhold og arbeidsmetoder. Den viser også hvordan progresjon kommer til syne for barna i hverdagen. Barnehagen jobber tverrfaglig og har fokus på at barna opplever deler av de ulike fagområdene i løpet av en dag.

Rammeplanen gir personalet i barnehagen en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av virksomheten.

Barnehagetiden er første del av hele læringsløpet. Personalet er svært opptatt av god omsorg og de stimulerer til mye lek, samhold, vennskap, læring og mestringsaktiviteter gjennom progresjon i barnas utvikling og i barnehagens innhold fra barnet begynner i barnehagen til skolestart. Det legges vekt på gode og trygge overganger fra hjem til barnehage, fra liten til stor avdeling og fra barnehagen til skolen. Barnehagen følger Haugesund kommunes retningslinjer for overgang fra barnehage til skole.

Barnehages profil, bondegård og natur, går som et gjennomgangstema gjennom hele året. Vi steller godt med dyra som bor i barnehagen, jobber i åker og hage, følger endringer i årstidene og er mye ute i skogen vår. Fokuset på omsorg, lek, gode naturopplevelser og mye utetid gjelder både på Solegget og Høyloftet. Barnehagen jobber ut ifra et bærekraftig tankesett. Vi er opptatt av å ta vare på det vi har, være miljøbevisste og fremme forståelse av at handlinger i dag, kan ha konsekvenser for fremtiden.

Et godt samarbeid mellom hjem og barnehage er nødvendig for å sikre god oppfølging av det enkelte barn, og for å arbeide mot og oppnå felles mål. I tillegg til daglige møtepunkter legger barnehagen til rette for enkel informasjonsflyt via KIDPLAN.

En god hverdag for barna.

Barnehagen skal være et godt sted å være for både små og store. Vi er opptatt av å gi barna trygge rammer gjennom å være tydelige og nærværende voksne. Trygghet, fellesskap, omsorg og vennskap står sentralt. Barna skal oppleve glede og føle seg betydningsfulle og velkomne hos oss. Vi vil skape gode barndomsminner ved å bry oss om hverandre og la alle få være en del av et godt fellesskap i barnehagen.

Nyere barnehageforskning viser nå at: "En god barnehage varer livet ut!"

Litt om barnehagen vår.

Vi er en to avdelings barnehage som ligger i landlige omgivelser. Barnehagen ble bygget i 1994 og eies og drives av Nordbygdene Ungdomslag.

Vi tilbyr barn og voksne et trygt og godt barnehagemiljø med barnegrupper på 18-22 og 12 barn, og et dyktig og svært stabilt personale. I barnehagen vår bor det også dyr (høner, ender og kaniner). Stell av dyra er en del av barnehagens daglige gjøremål.

Kontakt informasjon

Daglig leder: *Karin Olsen*

Mail: *styrer@bondegardsbhg.com*

Telefon: *917 70 654 / 52 73 71 09*

Åpningstid: *kl 0700 - 1630*

Avdeling 0-3 år Solegget mobil: *940 82 141*

Avdeling 3-6 år Høyloftet mobil: *465 29 295*

Hvem jobber i barnehagen :

Hovedmalsetning for arbeidet barnehagen:

Hverdagen i barnehagen skal være fylt med trygghet, lek, glede og mestringsfølelse.

Bruk av naturen som lekeplass.

Barn som har et godt utviklet sanse-apparat står bedre rustet til å møte forventningene i skolen og senere i livet. Nyere forskning viser også sammenheng mellom barns forståelse for risiko samt få oppleve egen mestring i naturlig vegetasjon med bedre prestasjoner på skolen. Uteområdet vårt er 5 mål stor naturtomt med mange trær, små skrenter og fin natur. Vi oppfordrer barna til å bruke naturen, klatre i trær, på knauser, på berg og bevege seg i ulendt terreng. Barna hos oss leker på et uteområde som er i endring med årstidene og de finner ALLTID noe de kan ha oppi bøtta si. I tillegg er vi flittige brukere av barnehagens nærområder, både til planlagte turer og spontane utflukter.

Tid til lek

Leken er en grunnleggende livs- og læringsform som **alle** barn kan uttrykke seg igjennom. Gjennom lek og eksperimentering lærer barnet masse om hvordan verden fungerer. De lærer også hvordan de skal forholde seg til andre mennesker. Når barnet leker med andre, får de trening i å forhandle, finne fram gode løsninger for alle, lytte til hverandre og ta hensyn. Det er gjennom leken barna opplever glede, mestring, gjør seg erfaringer, etablerer vennskap og samler gode barndomsminner. Vi legger stor vekt på leken i det daglige. Det er derfor viktig for oss å ha planer og en dagrytme som gir barna god tid til uavbrutt og kreativ lek.

Å kjede seg litt innimellom er heller ikke farlig. Det fremmer kreativitet – og er det noe vi vet vi har bruk for i fremtiden, er det innovative mennesker med evne til problemløsning.

Sagt av Astrid Lindgren:

Jeg skulle ønske dagens barn
lekte mer enn de gjør.

For den som leker som liten,
får en rikdom inni seg, som
man kan øse av hele livet.

Man bygger opp en varm,
hyggelig verden inni seg.

En verden som gir styrke om
livet blir vanskelig.

Barnehageåret 2023/2024 har vi i samarbeid med STYD jobbet med lekemiljøet vårt. Hele personalet har hatt kurs og praktisk arbeid for å tilrettelegge og lage til psykisk helsefremmende lekemiljøer på begge avdelinger. Dette vil vi også fortsette med i året 2024/2025. Lekemiljøene vil være i endring i takt med barnas interesser og behov.

For at barna senere skal ønske å verne om naturen, må de først lære å verdsette den. Vi er derfor opptatt av at barna skal få utfolde seg, leke og ta i bruk ressursene i naturen på en måte som ikke ødelegger den. Vi vil at barna skal være med å høste fra naturen, samtidig lære at vi ikke skal sløse. Barna deltar også i stell av dyrene og plantene i barnehagen (gir mat, omsorg, vanner og luker).

Et av FN's bærekraftsmål er god helse og livskvalitet. Dette jobber vi mot med å ha tilstedeværelse i naturen. Naturen er med på å skape rom for egne tanker slik at hodet og kropp får gå i et naturlig tempo – slik vi er skapt for å leve.

Alt er ikke nytt og fancy i vår barnehage, men vi legger vekt på å *ha det vi trenger* og *ta vare på det vi har* av leker og utstyr. Vi prøver å lære barna gode holdninger som en motvekt til et samfunn som i lang tid har vært preget av "bruk og kast". Vi bruker også gjenbruksmateriale som leker. Gamle skjeer, gryter, stekepanner, sko, hatter, sjal, tepper, puter med mer er blant de mest populære lekene.

Stell av dyr og planter

Vi har høner, ender og kaniner i barnehagen. Barna deltar i det daglige stellet av dyrene og har ansvar for dyrestellet i helgene sammen med foreldrene sine (frivillig). Vi har også frukthage, bærbusker og plantekasser. Barna er med på hele prosessen fra å så frø, plante, luke, høste og tilberede maten fra hagen. Om våren låner vi alelam av en lokal bonde som bor hos oss i 2-3 uker.

Barns trivsel – voksnes ansvar

Barn har lovfestet rett på et godt psykososialt miljø i barnehagen. Det er et viktig mål for oss at alle barn føler seg trygge og trives i barnehagen.

Vi forebygger utestenging, krenkelser og mobbing ved å tilrettelegge for et trygt og godt fellesskap, der barn får oppleve annerkjennelse, vennskap og tilhørighet. Vi bruker tid på å bli kjent med og etablere gode relasjoner til alle barn. Det setter oss i stand til å tolke barns følelser og signaler og gjør det lettere for barna å ta kontakt om det er noe.

I hverdagen følger vi hele tiden med på hvordan barn har det. Viser barn mistrivsel, er lei seg eller er “ugreie” med hverandre, så griper vi inn, trøster, korrigerer, veileder, støtter og motiverer barn for å finne løsninger. Å være uenige er ikke krenkelser, og vennskap mellom barn svinger veldig. “Sosiale uhell” skjer hele tiden. Barn er av natur “egosentriske” og modnes ulikt i forhold til å håndtere- og forstå egne og andres følelser. Å sette ord på følelser, perspektivtaking, konfliktløsning og empati må læres og kommer med modning. Noen trenger mer tid enn andre.

Vi tar uansett alltid barnas følelser på alvor. Ingen følelser er “forbudt”. Viser barn mistrivsel, plages eller forteller om vonde hendelser, undersøker vi alltid dette nærmere, involverer foreldre og setter inn tiltak ved behov.

Det kan også foregå ting i barnehagen vi ikke fanger opp.

Ta kontakt om barnet deres forteller eller viser tegn på at de ikke har det greit, så prøver i fellesskap å finne gode løsninger som ivaretar alle.

Livsmestring og helse

Barnehagen har en viktig funksjon i samfunnets helsefremmende og forebyggende arbeid blant barn. Å fremme barns fysiske og psykiske helse og livsmestring ligger til barnehagens mandat.

Helt grunnleggende for barns helse og utvikling er at de får dekket sine behov og opplever at verden er forutsigbar, trygg og god. Det gir en indre trygghet og gjør at barna kan bruke energien sin på å etablere vennskap og leke og lære.

Vi er derfor opptatt av å tilrettelegge dagene i barnehagen på en måte som gir oversikt og rammer inn dagene for barna. **Gode relasjoner og positiv kommunikasjon** ligger i bunn (gode beskjeder, ros og oppmuntring)

Dessverre er det ikke mulig å verne barn mot alt som kan være vondt og vanskelig. Det er heller ikke ønskelig. Barn må også sette i stand til å håndtere opp og ned turer samt stress og belastninger de vil møte senere i livet.

Som voksne prøver vi å være gode modeller for barna i å møte /håndtere utfordringer, veilede og støtte barn til læring og (livs)mestring.

Progresjon

Progresjon innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø.

Barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet skal utvide og bygge videre på barnas interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. Personale skal bidra til at barna får mestringsopplevelser og samtidig ha noe å strekke seg etter (Rammeplanen, 2017, s.44)

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek og læring, sosial kompetanse og kommunikasjon/språk skal sees i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.

OMSORG

Omsorg er en forutsetning for barna trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og neste kjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.

(Rammeplanen, 2017)

shutterstock.com · 532782973

MÅL: personalet skal skape en relasjon til hvert enkelt barn som gjør oss til viktige personer i dette barnets liv. Barna skal oppleve hver dag å bli tatt imot på en god og omsorgsfull måte.

Slik arbeider vi for å ivareta barnas behov for omsorg:

- Alle barn får en primærkontakt ved oppstart i barnehagen
- Personalet er kjent med trygghetssirkelen og bruker den i hverdagen
- Personalet er aktivt tilstede, er lyttende, gir trøst og setter ord på barnas følelser og opplevelser i hverdagen.
- Personalet er opptatt av relasjonsbygging, skape relasjon til hvert barn som gjør oss til viktige personer i dette barnets liv.
- Personalet jobber for et inkluderende miljø og viser omsorg for alle barna på tvers av avdelingene.
- Godt bemannet barnehage er med på å skape ro i hverdagen. Personalet har tid til å dekke hvert enkelt barns behov, barnet får sitte på fanget så lenge det trengs og en har god tid til for eksempel å lese bøker.
- Skape en hverdag der det er rom for hvile og avslapping for de barna som trenger det.

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Ved oppstart i barnehagen får barnet en primærkontakt som tar seg spesielt av det. Dette gjelder uansett hvor gammelt barnet er, men i arbeidet med aller minste er primærkontakten tettest på. Relasjonsbygging er med på å skape trygghet for barnet igjennom hele dagen, både i hverdagssituasjoner og i leken.		
Personalet bruker trygghetssirkelen som utgangspunkt for å forstå barns behov for omsorg og trygghet. Barna skal erfare tilstedeværende, sensitive voksne som forstår de ulike behovene barna har. Barna oppmuntres til å utforske omverdenen, der den voksne er tilgjengelig som ladestasjon.	Personalet bruker trygghetssirkelen som utgangspunkt for å forstå barns behov for omsorg og trygghet. Barna får støtte i utfordringer som oppstår i hverdagen. De får hjelp til å sette ord på egne og andres følelser. Ros og oppmuntring er en viktig del av hverdagen.	Trygghetssirkelen er et utgangspunkt for arbeidet vårt, også blant de eldste barna. Støtten og utfordringen som gis er mer verbal, men behovet for fysisk omsorg er fremdeles en stor del av hverdagen.
Personalet er opptatt av å skape og holde på gode rutiner og trygge rammer igjennom dagen.	Barna kjenner til og opplever forutsigbarhet i de daglige rutinene på avdelingen. Når disse er godt innarbeidet oppleves annerledes dager som spennende og ikke skremmende.	
Barna sover ute i vogner og barnas behov for ro og hvile ivaretas hver dag.	Barna som trenger det får mulighet til hvile og avslapping gjennom måltid, lesestund og mulighet til å finne seg et »stille» sted.	De eldste barna kan og ha behov for ro og hvile i løpet av dagen. Personalet er observant her og hjelper barna med små pauser og avbrekk gjennom dagen.
Personalet er sammen med barna i de aktiviteter de holder på med og støtter deres utvikling. Aktivt tilstedeværende personale skaper interesse og engasjement.	Barna utforsker mer på egenhånd - spesielt på uteområdet. Barn og personalet fra begge avdelingen er sammen på utelekeplassen. Her skapes trygghet og relasjoner på tvers.	Personalet er fremdeles tett på, men barna mer er selvstendige i sin lek og samspill med andre barn. De bruker personale for å få støtte og veiledning i hverdagen når det trengs.

Hvilke metoder bruker vi for å vurdere vårt arbeid med omsorg?

- Kari Pape`s fargeleggingsskjema
- Praksisfortellinger/ observasjoner – refleksjon
- evalueringsskjema som fylles ut jevnlig
- Brukerundersøkelse for foreldrene

LEK

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre.
(Rammeplanen, 2017)

MÅL: barnehagen legger til rette for allsidig lek og psykisk helsefremmede lekemiljøer som stimulerer til en humørfylt hverdag og som fremmer barns utvikling.

Slik arbeider vi for å legge til rette for leken i barnehage:

- Organiserer godt og gi god tid til lek i hverdagen
- Personale som verdsette barnas fri lek og som gir stort handlingsrom for å være kreative.
- Personale som inspirerer og gir felles opplevelser.
- Tilby ulike lekematerialer og utvide leken med temaer - både inne og ute
- Voksen som er delaktige i leken og som gir støtte til de som trenger litt hjelp for å drive leken videre.
- Skjerme lek som foregår og tilrettelegge for at lek kan holde på lenge.
- Dele barna inn i smågruppe /lekegrupper og på den måten jobbe med inkludering.
- Legge til rette for at små og store barn får leke sammen på uteområdet.

Hedvig Montgomery (psykolog og familie terapeut):

“Det er ikke vår jobb å beskytte barna mot alt, men å hjelpe dem igjennom livets opp- og nedturer. Vi må gjøre barna i stand til å håndtere dette livet. De har allerede verktøyene i seg, vi må bare hjelpe dem å ta dem i bruk. Gjennom måten barna utvikler seg i lek, tar de faktisk til seg det de trenger for å takle livet. For lek er ramme alvor. Vi skal ikke pusje barna videre i utviklingen før de er ferdiglekt på det nivået de trenger å være på.”

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Personalet anerkjenner at leken er barnets viktigst aktivitet og gir leken mye tid i hverdagen.	Leken får fremdeles mye tid i hverdagen og personalet legger til rette for at barna lærer å invitere andre barn inn i sin lek.	Personalet legger til rette for at barna kan fordype seg i leken over lengre tid.
Personalet er deltagende i barnas gryende samspills / rollelek og sørger for variert lekemateriale.	Personalet er delaktige og veileder barna i å planlegge og tilføre nye elementer i rolleleken. Hjelp og støtte i konfliktsituasjoner.	Personalet er barnets viktigste støttespiller dersom leken stopper litt opp. Være barnas hjelper i vanskelige samspillsituasjoner og bidra til videre utvikling av leken.
Dele inn i små leke grupper deler av dagen. Sørge for nok lekemateriale. (Små barn vil gjerne leke med akkurat det samme som de andre.)	Ha lekegrupper, men med flere barn involvert. Variere på fri lek og tilrettelagt tema lek for å bidra med innspill til utvidelse av leken.	Støtte opp om barna naturlige gruppe inndeling. Skjerme pågående lek, samtidig som personalet jobber med inkludering.
Lage lekemiljø som legger til rette for sansemotorisk lek, parallell lek og begynnende enkel rollelek.	Legge til rette for lekemiljø som stimulerer lekelysten og som utvider rolleleken. Veksle på å ha fremme og ta bort lekemateriell. Ha tilgjengelig formings og konstruksjonsmateriale.	Lage lekemiljø som gjør leken mer avansert. Tilby konstruksjons- og formingsmaterialer som stimulerer til økt kreativitet. Legge til rette for regellek.
Gjøre bruk av naturmaterialer i både inne og uteleken i ulik grad og mengde. Dette stimulerer både fantasi og kreativitet for barn i alle aldrer.		

Hvilke metoder bruker vi for å vurdere om barns behov for lek er ivarettatt?

- Observasjon, eks aktivitetsskjema
- Gjennomføre barnesamtaler (med de eldste barna)
- Igjennom aktiv voksen deltagelse
- Praksisfortellinger – refleksjon

DANNING

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltagelse i demokratiske felleskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for felleskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunn, natur og kultur.

I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold. Barna skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av. Gjennom samspill, dialog, lek og utforskning skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer.

(Rammeplanen, 2017)

MÅL: Gi barna innsikt i og kunnskap om verden rundt oss, samt kjennskap til verdier som felleskap, omsorg og medansvar.

Slik arbeider vi for å fremme barnas danning i barnehagen:

- Fokus på barns medbestemmelse. Dvs: at barna får delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold i barnehagehverdagen.
- Ved å støtte barnas aktivitet, engasjement og deltagelse i felleskapet.
- Personalet verdsetter ulike behov og meninger i felleskapet. Fremheve mangfold og at hvert enkelt menneske har sin plass i samfunnet.
- Utvikle barnas evne til å reflekterer over egne handlinger og væremåte og at dette har betydning for felleskapet. Delta sammen med barna i utforskende / filosofiske samtaler.
- Den frie leken blir sett på som barns viktigste aktivitet i løpet av dagen. Legge til rette for meningsfulle opplevelser i hverdagen.
- Gi kunnskap om konflikthåndtering
- Få kjennskap til bærekraftig utvikling

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Personalet er aktivt tilstede og tolker og leser barnas signaler og uttrykk for hvordan de har det.	Barna blir oppmuntret til å si hvordan de liker hverdagen og hva de liker å gjøre på. Ha aktiviteter som styrker gruppefellesskapet.	Barna opplever at deres «stemme» blir hørt og tatt hensyn til. At det de opplever som viktig kan være fint for fellesskapet.
Felles morgensamling hver dag – fokus på hvem som er tilstede, hvem vi venter. Skape gruppefølelse.	Felles morgensamling hver dag – fokus på hvert enkelt barn, øve på å lytte til hverandre. Utvikle forståelse for at alle er viktige for fellesskapet.	Felles morgensamling hver dag – fokus på hvert enkelt barn, øve på å lytte til hverandre, vise respekt og komme med innspill. Barn og voksne er aktive i utforskende samtaler.
Sette av mye tid til den frie leken, der personalet er aktivt tilstede som deltaker.	Den frie leken er fremdeles barnets viktigste aktivitet i hverdagen. Personalet er aktive støttespillere og veiledere. Ha fokus på vennskap / vennerelasjoner.	Den frie leken i hverdagen står sterkt, men kombineres mer med planlagte og spontane aktiviteter. Personalet er fremdeles støttespiller og veileder når det trengs. Hva vil de si "å være en god venn"?
Personalet er til stede og veileder i barnas begynnende konflikthåndtering	Personalet er til stede og veileder barna til å bli selvstendige i konfliktsituasjoner	Personalet er til stede, støtter og veileder når de kommer med egne forslag til løsninger på konflikter.
Personalet tilrettelegger for at barna får gode opplevelser og erfaringer i naturen.	Personalet tilrettelegger for at barna skal bli glad i naturen, ta vare på livet som er der og begynnende forståelse for hva naturen kan gi oss av mat.	Jobbe med barna for å gode holdninger til naturen og kjennskap til bærekraftig utvikling. (kildesortering, spiselige vekster, generasjonslæring med mer)

Hvilke metoder bruker vi for å vurdere om barns dannelsesprosess blir ivaretatt?

- Observasjoner/praksisfortellinger fra miljøet på avdelingen. (samhold, fellesskap, rom for utforskende samtaler..)
- Blir barna tatt med i planleggingen av «livet» på avdelingen? Observasjoner og vurderinger av hvordan barns medbestemmelse blir ivaretatt.

LÆRING

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfelleskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

(Rammeplanen, 2017)

MÅL: skape et trygt miljø som stimulere barns nysgjerrighet og lærelyst.

Slik arbeider vi for å legge til rette for gode læringsarenaer:

- Trygge barn lærer best – sørge for å ha personale som kan trygghets sirkelen og som ser hvor barnet "befinner seg" til enhver tid. Styrke barnets selvfølelse og tro på egne evner.
- Personale som støtter opp om barnas lyst til å lære, som tar imot barns innspill og bygger videre på disse.
- Personalet som sammen med barna utforsker, er nysgjerrige og som oppdager sammenhenger.
- Legge til rette for mest mulig fysisk aktivitet. Forskning viser at fysisk utfoldelse uløselig henger sammen med hjernens utvikling. (blir bedre til å ta imot og behandle informasjon)
- Legge til rette for stimulerende og psykisk helsefremmende lekemiljøer både inne og ute. Lekemiljøer som er innbydende og som gir lyst til å leke, utforske, lære og mestre.
- Sørge for at barnehagen har progresjon i hverdagen igjennom barnehagens innhold og aktiviteter.
- Tilby ulike typer materiale for eksempel konstruksjonsmateriale, formingsmateriale, rekvisitter til rollelek mm
- Bruke pedagogisk dokumentasjon som arbeidsmetode. Det vil si:
 - Den ansatte «vet lite», men er tilretteleggende
 - Fokus på undring – stille åpne spørsmål
 - Legge til rette for aktive barn som utforsker selv og sammen
 - Jobbe tverrfaglig – alt henger sammen

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Skape en barnehagehverdag fylt med trygghet og ro. Trygge barn lærer best.	Hverdagen er tilrettelagt for lek og aktiviteter som gir mening. Styrke barnets selvtillit.	Skape et miljø der barna også er med å bidrar til andres læring. Ha stort fokus på tro på egne evner til å utføre ting etter eget kunnskapsnivå.
Personale som er aktivt tilstede med barna og setter ord på barnets opplevelser og interesser i hverdagen	Personalet legger til rette for økt kunnskap ved å følge opp barnas interesser ved å ved hjelp av bøker og bilder.	Personale som er aktivt med å stimulere barna til å søke etter mer kunnskap – gjerne ved hjelp av bøker eller internett.
Lage lekemiljø som gir lyst til å leke kroppslig og sanselig.	Legge til rette for lekemiljø som stimulerer lekelysten, fysisk aktivitet og utforskertrangen.	Tilby lekemiljø som utvider og avanserer rolleleken. Legge til rette for aktiv bruk av hele kroppen.
Tilby enkle materiale og legge til rette for aktiviteter som barnet kan sanse og undre seg med.	Tilby materiale som gir barnet lyst til å utforske og prøve ut.	Tilby materiale som utfordrer og stimulerer til økt kreativitet.
Legge til rette for enkle memory spill og innpassnings puslespill.	Tilby puslespill med høyere vanskelighetsgrad og spill som krever evne til å vente på tur og enkel tallforståelse.	Tilby puslespill med høy vanskelighetsgrad og spill som krever samhandling, konsentrasjon og tallforståelse.
Bruke pedagogisk dokumentasjon som arbeidsmetode på begge avdelinger, men metoden tilpasses etter alder og modning på barna.		

Hvordan vurderer vi barns læring i hverdagen:

- Ha dette som et punkt på foreldresamtaler.
- Reflektere rundt praksisfortellinger fra hverdagen
- Tenke igjennom hverdagen – er det prosessen vi vektlegger eller produktet ?
- Bruke progresjonsplanene i evalueringen av arbeidet i barnehagen. Både iforhold til innhold og for fagområdene. Det skal være ulikt for hva 2 åringen kontra 5 åringen møter av innhold og aktiviteter i barnehagen.

VENNSKAP OG FELLESSKAP

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt felleskap. Barnas selvfølelse støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. (Rammeplanen, 2017)

MÅL: alle skal ha noen å være sammen med og oppleve å være viktig for fellesskapet.

Slik arbeider vi for å fremme vennskap og fellesskap:

- Personalet som viser barna at de er betydningsfulle for fellesskapet – føler tilhørighet
- Ansatte viser omsorg og empati for hverandre – være en god rollemodell
- Støtte opp om vennskap mellom barna og positive samspill.
- Passe på at alle har en lekekamerat
- Stoppe utestenging / mobbing.
- Organisere lekegrupper når det trengs.
- La barna få være delaktige i egen hverdag
- Jobbe med at barna skal forstå egne og andres følelser og behov
- Personalet legger til rette for gode opplevelser i barnehagen
- Sette ord på prososiale handlinger.

***Selvtillit** handler om hvilken tro man har på egne evner til å utføre ting eller eget kunnskapsnivå. Det er mulig å ha god **selvtillit**, men en dårlig **selvfølelse**. **Selvbilde** derimot, dreier seg om hvilke tanker man har om seg selv, ofte uti fra hvilke tilbakemeldinger man har fått fra andre.*

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Vennskap består av gjensidige vennskapshandlinger. Vår barnehage jobber med å følge opp uheldige samspills mønstre og vi jobber aktivt for å forebygge utestenging.		
Personalet hjelper barna til å se hverandre og gjøre de oppmerksomme på det som foregår rundt de.	Personalet snakker om hvordan vi skal være mot hverandre og være en god venn.	Personalet legger vekt på hvordan vi kan ta vare på vennene våre og legge til rette for leker og aktiviteter som inkluderer mange barn.
Personalet oppmuntrer til å vise omsorg for hverandre med å gi klem, være med å trøste og dele leker.	Personalet er på jakt etter og roser prososial adferd i hverdagen. Barna blir gjort oppmerksomme på å gi beskjed dersom noen ikke har noen å leke med.	Prososial adferd blir verdsatt og barna blir oppmuntret til å være gode forbilder for hverandre. Personalet hjelper barna til å inkludere hverandre i leken.
Personalet gjør barna oppmerksom på egne og andre følelser.	Personalet hjelper barna til å sette ord på egne og andre følelser. Alle følelser er lov.	Personalet jobber med selvregulering og oppmuntrer barna til å komme å få hjelp når en følelse blir vanskelig å håndtere.
Gjennom leken formes de tette vennskapene mellom barna. Vennskap er viktig for at barna skal trives i barnehagen, og det er også med på å forhindre mobbing.		

Hvordan vurderer vi vennskap og felleskap i barnehagen:

- Barnesamtaler
- Gjøre bruk av sosiogram for å få helhetlig oversikt over relasjoner i gruppen.
- Foreldresamtaler.
- Praksisfortellinger - refleksjon

KOMMUNIKASJON OG SPRÅK

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirkes av alle sider av barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå, og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering og en helhetlig språkutvikling. I barnehagen for samiske barn i samiske distrikt skal barnehagen fremme barnas samiskspråklige kompetanse. (Rammeplanen, 2017)

MÅL: barnehagen skal støtte opp om hvert enkelt barns språkutvikling

Slik arbeider vi for å fremme kommunikasjon og språk:

- Jobbe aktivt med lekemilljø - leken er den viktigste arenaen for å lære språk.
- Aktivt bruk av høytlesning, eventyrfortelling, sanger, rim og regler i hverdagen.
- Personale som samtaler mye med barna igjennom hele dagen og som er gode språkmodeller for barna.
- Personale som er lydhøre for barns ulike kommunikasjons uttrykk og som kjenner til barns generelle språkutvikling.
- Synliggjøre skriftspråket på avdelingen og bruke dette i hverdagen når barna viser interesse.
- Personale som bruker tegn og symboler som støtte til språket (ASK – alternativt supplerende kommunikasjon) ved behov.
- Bruke ulikt språkmateriale som hjelpemidler for barn som er forsinket i språkutviklingen
- Språkgrupper
- Støtte flerspråklige barn til å bli forstått og klare å gjøre seg forstått i samhandling med andre barn. Vise respekt for barnets morsmål og skaffe nødvendig materiale.

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Personalet bruker aktivt språket i samspill med barna. Benevner gjenstander, det barnet er opptatt og barnas følelsesuttrykk.	Personalt bruker språket aktivt i samspill med barn og støtter de i deres språkutvikling ved å tilføre nye ord og begreper.	Personale bruker språket aktivt i samspill med barna og innfører nye ord og begreper for å utvide barnas ordforråd.
Alderstilpasset bøker er lett tilgjengelige, og vi bruker mye tid til å se i og lese sammen med barna.	Bøker er lett tilgjengelige for barna. De har mulighet til selv å se i disse eller bli lest for.	Avdelingen har godt utvalg bøker tilpasset barnas alder. Bøkene er plassert slik at de innbyr til aktivt bruk.
Barna blir kjent med sanger, eventyr, rim og regler gjennom hverdagsaktiviteter og samlingsstunder. Vi støtter opp med konkrete.	I samlingsstund er det alltid med sang, rim og regler. Vi tøyser med ord som rimer på hverandre. Noen ganger benyttes konkrete.	Samlingen inneholder fremdeles mye sang, rim og regler. Barna oppmuntres til selv å fortelle noe de har lyst å dele med de andre.
Avdelingen har fokus på navn på både barn og voksne i samling og ellers i hverdagen.	Barna kjenner igjen bokstaven i navnet sitt.	Barna øver på å skrive sitt eget navn. De øver også på at alle har et etternavn.
Symboler og tegn til tale blir mye brukt i alle hverdagssituasjoner med alle barna i barnehagen.		

Hvordan vurdere vi barns kommunikasjon og språkutvikling i barnehagen?

- Bruker observasjoner og praksisfortellinger – refleksjoner
- Tett samarbeide med foresatte
- For barn som strever med kommunikasjonen:
 - Askeladden screening
 - Tras
 - Alle med

MEDVIRKNING

Barns medvirkning

Gjennom arbeid med barns medvirkning ønsker vi at barna skal få erfare at det er viktig å delta, ta initiativ, komme med forslag, si ifra, stå opp for andre og sette ord på egne følelser og behov. Dette er selve **grunnlaget** i ethvert demokratisk samfunn og derfor viktig for barna å erfare og lære.

Barns rett til medvirkning er en sterk rettighet som bygger på FN's menneskerettighetserklæring / barnekonvensjon og nedfelt i barnehageloven med forskrifter. Der står det at barn har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og saker som gjelder den selv, gjennom aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagen. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet og i alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barns medvirkning handler derfor om å bli spurt, bli lyttet til og akseptert som kompetent. Det handler også om at vi som voksne må tolke barnets signaler (kroppsspråk, mimikk).

Som voksne godtar vi at barna har egne synspunkter, ønsker og behov. Barnas meninger tillegges vekt ut fra alder og modning (i samarbeid med foreldre, ut i fra rammer og forutsetninger i barnehagen). Det er allikevel viktig å huske på at barns medvirkning ikke betyr at de skal få bestemme alt. Det kan jo heller ikke vi som er voksne.

0-2 år	2-4 år	4-6 år
Personalet tolker og forstår barnas ulike måter å uttrykke seg på, både verbalt og nonverbalt	Personalet anerkjenner barnas ønsker og hjelper de med å sette ord på behov og følelser	Personalet anerkjenner og lytter til barnas ønsker og behov
Barna får en gryende forståelse for at de kan være med på å påvirke sin egen hverdag	Barna blir gjort oppmerksomme på at de er med på å påvirke sin egen hverdag	Barna er bevisste på at de er med på å påvirke sin egen hverdag
Personalet støtter barna til å få en gryende forståelse av egen identitet	Personalet veileder barna til å forstå egen identitet	Personalet veileder barna til å bli trygge på egen identitet, kunne stå for egne valg og vite at deres mening har en betydning
Personalet bruker tid og oppmerksomhet på det barna viser interesse for og støtter dem i dette	Barna er med å påvirke hvilke temaer/prosjekter vi skal jobbe med	Personalet tar utgangspunkt i barnas interesser og sammen lager prosjekter av det.

Foreldrenes medvirkning / foreldresamarbeid

Det daglige samarbeidet mellom barnehage og hjem er viktige for barns trivsel og utbytte av barnehagen. Dette samarbeidet bør derfor bygge på tillit og respekt for hverandres ulike ståsted. Personalet tar foreldrenes synspunkter på alvor og prøver så langt det lar seg gjøre å synliggjøre dette i det pedagogiske arbeidet med barna. Det er viktig for oss at alle foreldre føler seg velkommen i barnehagen og at de blir møtt av imøtekomende personale når de levere eller henter barna sine. I tillegg til den daglige kontakten holder vi foreldremøter hver høst og tilbyr foreldresamtaler høst / vår og ved behov ellers. Foreldre kan når som helst be om en samtale med oss, dersom det noe de lurer på eller ønsker å ta opp.

Barnehagen arrangerer både alene og i samarbeid med FAU flere ting for å styrke samhold og tilhørighet til barnehagen. Blant anna: juletrehenting, vinterfest, besteforeldrekafe, påskefrokost, dugnad og sommerfest.

I november hvert år har vi digital brukerundersøkelse som er frivillig til å svare på.

Foreldreråd og samarbeidsutvalg

Alle barnehager skal ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet består av foreldrene til alle barna og skal fremme fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom foreldregruppen og barnehagen skaper et godt barnehagemiljø.

Blant foreldrene velges representanter årlig til foreldrerådets arbeidsutvalg og samarbeidsutvalget (SU). Der sitter også representanter fra personalet og eierne av barnehagen. SU er et rådgivende, kontaktskapende og samarbeidene organ. Barnehagens eier skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldreråd og samarbeidsutvalget (jmf barnehageloven §4) blant SU`s oppgaver er fastsettelse av barnehagens årsplan.

Vurdering

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

Vi skal reflektere over egen praksis – ved hjelp av praksisfortellinger, observasjoner og tilbakemeldinger. I tillegg evalueres arbeidet opp imot mål satt for perioden samt barnehagens psykososiale miljø. Vurdering blir gjort om tiltak skal videreføres eller om mål og tiltak sette inn.

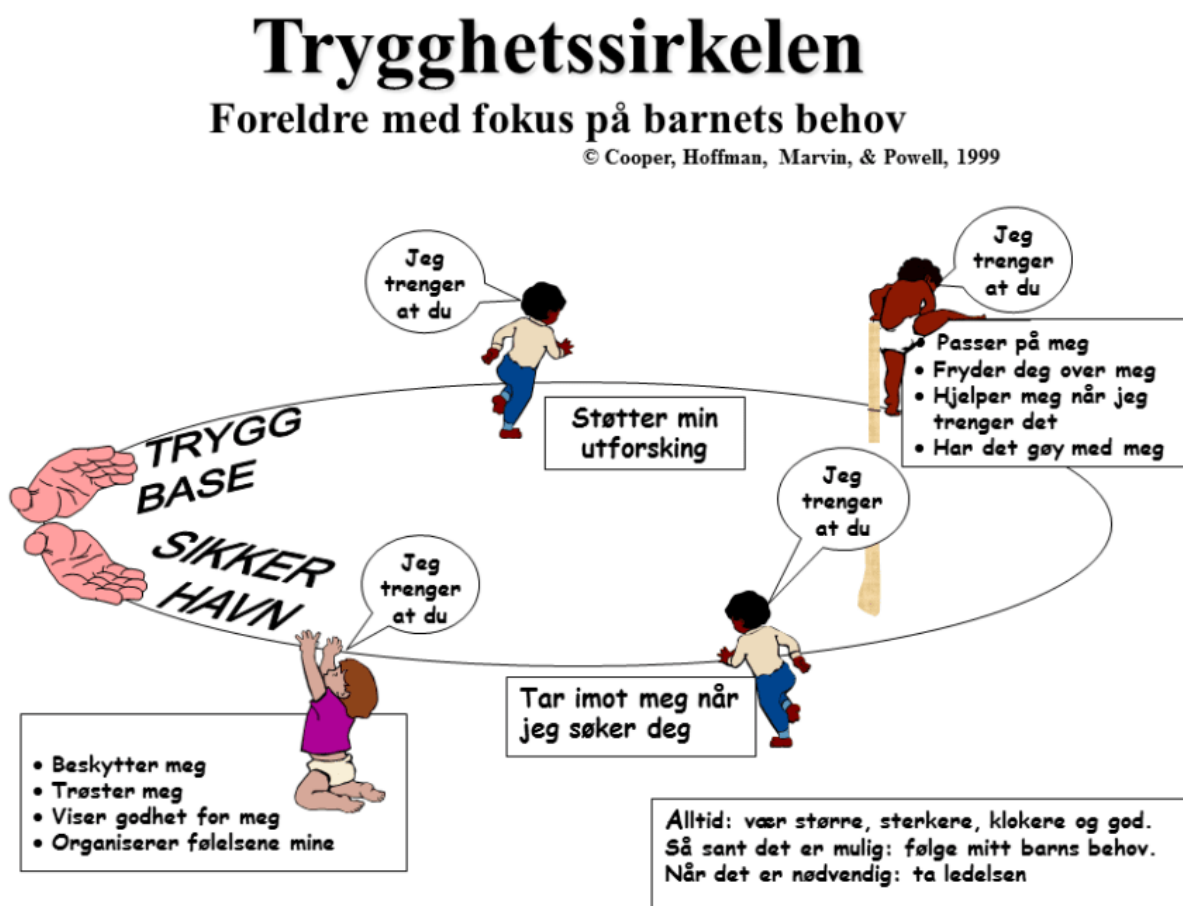
Overganger kan være spennende, men også utfordrende perioder for barn. Vi er derfor opptatt av å tilrettelegg for at alle overgangene der vi er involvert, skal være så gode som mulig.

Overgang hjem – barnehage

I samarbeid med foreldrene legger vi til rette for at barnet skal få en trygg og god start i barnehagen. Vi tilpasser rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn. Når barnet starter i barnehagen, sørger vi for tett oppfølging den første tiden, slik at barnet opplever tilhørighet og blir trygg nok til å leke, utforske og lære.

Hos oss betyr det at:

- Nye foreldre inviteres til besøksdag i juni eller i forkant av oppstart ellers i året. Her gis det informasjon om barnehagen, om rutiner for oppstart, omvisning inne og ute og det gis god anledning til å stille spørsmål om det en lurer på:
- Alle foresatte får tilbud om en nybegynner samtale i løpet av de første ukene. Foreldrene forteller personalet om barnet sitt, hva det liker å leke med, hvordan det trøstes, hva de ulike lydene betyr og lignende.
- Alle nye barn har primærkontakt som skal lære barnet, foreldre og familie å kjenne.
- Det settes av inntil 5 dager til barn og foreldre som skal starte i barnehagen.

Trygghets sirkelen over viser oss hvordan de voksne, både personalet i barnehagen og foreldrene, må være tilgjengelige og støtte barna til å være trygge, for å kunne utforske barnehagen og bli kjent med andre barn og voksne.

Overgang fra Solegget til Høyloftet

Hos oss har vi en avdeling for barn i alder 1-3 år, og en avdeling for barn i alderen 3-6 år. Det betyr at de fleste må bytte avdeling en gang den tiden de går i barnehagen. Vi er en liten barnehage, der alle barn og ansatte kjenner hverandre. Det skaper trygghet og gjør det lettere for barn når de skal bytte avdeling. Vi legger likevel vekt på at barna som skal over på stor avdeling skal bli ekstra godt kjente med voksne, barn og de fysiske forholdene på ny avdeling. Alle barn skal oppleve trygghet ved overgang til stor avdeling. Ved oppstart på Høyloftet får i tillegg alle foreldre tilbud om å være der sammen med barna sine den første dagen om det er behov eller ønskelig.

Slik arbeider vi for å sikre god overgang mellom avdelingene:

- Legge vekt på samarbeid imellom avdelingene igjennom hele året der vi har fokus på å knytte kontakter og gjøre felles aktiviteter, også med de barna som går på motsatt avdeling.
- Barna fra Solegget får flere besøksdager på stor avdeling før overgangen fra Solegget til Høyloftet.

Overgang barnehage – skole

Å bidra til en trygg overgang til skolen er en sentral oppgave for barnehagen. I Haugesund er det utarbeidet en felles plan for barnehage – skole, vedtatt av bystyret. Revidert utgave her var ferdig våren 2022.

Slik arbeider vi for å sikre barna en god start på skolen:

- Følger Haugesund kommune`s overordna plan for overgang barnehage – skole. Planen ligger på Haugesund kommune sine nettsider: overgang barnehage – skole eller følg linke nede på sida.
- Førskolegruppe - Solgjengen med eget opplegg igjennom året.
- Deltar på besøksdager på skolen de skal gå på
- Overføringsmøter med skolen ved behov

Legge inn link

[plan_overgang_hjem_barnehage-ufb.pdf \(haugesund.kommune.no\)](https://www.haugesund.kommune.no/plan-overgang-hjem-barnehage-ufb.pdf)

"SOLGJENGEN"

Det er et mål at barna gjennom aktiviteter i SOLGJENGEN skal få avslutte barnehagetiden på en god måte og være best mulig rustet til å møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.

Det å være i Solgjengen betyr at:

- ✓ En får delta på vanntilvenningskurs i regi av Haugesund Svømmeklubb
- ✓ Har egen Solgjeng samling hver uke med tilrettelagt opplegg
- ✓ Får delta på egne arrangementer og aktiviteter tilpasset 5-6 åringen
- ✓ Får ekstra ansvarsoppgaver på avdelingen
- ✓ Delta på egen Solgjeng uke i juni med bla Vikingfestival og andre utflukter

MÅNED:	Barnehageåret 2024/2025 DATO:	MERKNAD :
August	VELKOMMEN TIL NYTT BARNEHAGEÅR :) Uke 33	Oppstart nye barn
September	Uke 38 BRANNVERN 16. Foreldremøte kl 1930 20. HØSTFEST 23. PLANLEGGINGSDAG	Innhøsting fra åkeren. Bruke opp mest mulig etter hvert. Barna få med seg hjem :)
Oktober	1. Gamle Solegjengen på besøk 15. Friluftsdag – TEMA? 16. Friluftsdag – TEMA? 17. Friluftsdag – TEMA? 31. Barnehagen 30 år. JUBILEUMSFEST	Barns medbestemmelse. De får være med å bestemme tema. Dette må vi feire :)
November	15. PLANLEGGINGSDAG 30. Morgengløgg	Alle inviteres til å stoppe i grderoben
Desember	13. Luciafeiring 17. JULETREHENTING kl 1730 18. Nissefest	Det blir det ut egen plan for desember med mer informasjon.
Januar	Foreldreundersølelsen 12. Vinterfest 20. PLANLEGGINGSDAG	Digital brukerundersøkelse I regi av FAU
Februar	6. samefolketsdag 19. Karneval 20. Besteforeldre kaffe	Markeres på Høyloftet Servere boller med krem
Mars	12. PLANLEGGINGSDAG 19. Friluftsdag – TEMA? 20. Vårbålfest 21. Friluftsdag – TEMA?	Barna er med å bestemmer tema
April	Uke 14: førstehjelpsdager 11. PÅSKEFROKOST 30. egg i rugemaskinen FOTOGRAFERING i bhg ?	Får vi besøk av HENRY .. Sette av god tid når du leverer denne dagen. Vi må se an hvor mye høner vi har 😊
Mai	6. DUGNAD 16. mai fest 21. blåtur 30. PLANLEGGINGSDAG	Eget info skriv kommer. Hemmelig
Juni	3. sommerfest Uke 24 SOLGJENGUKE	i regi av FAU

Fagområdene

Barnehagen har ikke “fag” og timeplan. I stedet jobber vi ut fra 7 ulike fagområder. Disse skal sees i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. I arbeidet skal personalet ta utgangspunkt i barnas engasjement og jobbe på en slik måte at arbeid med fagområdene oppleves som en meningsfull og morsom aktivitet i hverdagen.

Gjennom undring, utforsking og skapende aktivitet, skal barna utvikle kunnskap og ferdigheter innenfor de ulike områdene. Vi tilrettelegger for at barna skal oppleve progresjon i arbeidet med fagområdene, slik at de stadig erfarer og opplever nye ting.

- **Kommunikasjon, språk og tekst.**

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Vi er bevisste forbilder som vil “bade” barna i språk og snakker mye med barna om det de er opptatt av. Vi vil også jobbe med fagområdet både i samlingsstunder med eventyr, sanger, regler og fortellinger i hverdagsaktiviteter og rutiner, lek og på tur.

- **Kropp, bevegelse og helse**

Barn er kroppslig aktive og de uttrykker seg mye gjennom kroppen. Vi skal gi barna opplevelser av kroppslig mestring og glede. Godt kosthold og god veksling mellom aktivitet og hvile er av betydning for å utvikle en sunn kropp.

- **Kunst, kultur og kreativitet**

Barna skal få utforske ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi, få prøve seg på ulike dramaframføringer, lære sanger, bruke musikk og dans, samt ta i bruk egen fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.

- **Natur, miljø og teknikk**

Fagområdet skal bidra til at barn blir kjent med og får en forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær. Vi vil ha fokus på naturopplevelser og at barna opplever naturen som arena for lek og læring.

- **Antall, rom og form**

Arbeidet med fagområdet skal stimulere til barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Barnehagen skal legge til rette for at barna skal utforske og oppdage matematikk i dagliglivet. Vi teller, utforsker, benevner størrelser, former og mønstre.

- **Etikk, religion og filosofi**

Vi skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andres menneskers livsverden og leveste. Jul og påske markeres. Barna skal oppleve å føle seg verdsatt, være trygge og ha venner. Hvordan vi omgås hverandre i barnehagehverdagen og spørsmål om hva som er “rett og galt” jobber vi kontinuerlig med.

- **Nærmiljø og samfunn**

Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Personalet skal introdusere barn for nærmiljøet, samisk kultur og gi begynnende kjennskap til menneskerettighetene - særlig barnekonvensjonen. Barna skal medvirke i hverdagen.

EGEN PROGRESJONSPLAN

vil etter hvert LIGGE VEDLAGT FOR FAGOMRÅDENE.

Men den er under revisjon og ikke klar dette året:)

